

ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ ба диссертатсияи Нуров Сухроб Рустамович дар мавзуй «Инъикоси таърихи нимаи дуюми асри XIX ва ибтидои асри XX-и ҳудудҳои Тоҷикистон дар осори профессор О.Б.Боқиев» ҷиҳати дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 07.00.09 – Таърихнигорӣ, маъхазшиносӣ ва методҳои таҳқиқоти таърихӣ. – Душанбе, 2025. – 186 с.

Масъалаи мавриди таҳқиқи диссертатсионӣ яке аз давраҳои хеле мураккаб ва дар айни ҳол хеле муҳимми таърихи халқи тоҷикро дар нимаи дуюми асри XIX ва ибтидои асри XX фаро мегирад, ки дар шароити муосири геополитикии ҷаҳонӣ аҳаммияти бештар касб карда истодааст. Таҳқиқот ва фаъолияти илмӣ профессор О.Б. Боқиев асосан ба омӯзиши яке аз сафҳаҳои муҳимми таърихи ҳудудҳои Тоҷикистони муосир дар таърихнигории тоинқилобии рус бахшида шудааст. Ин масъала дар замони худ гардиши кулӣ дар таърихи Осиёи Миёна ба бор оварда, ба сарнавишти таърихии мардуми бумии он – яъне, тоҷикон таъсири бузурги худро расонид. Истилои Русияи подшоҳӣ дар ҳаёти тоҷикони Осиёи Миёна, аз ҷумлаи ҳудудҳои Тоҷикистони муосир дигаргуниҳои куллиро ба амал овард. Дар радифи пайомадҳои манфии забт ва ҷорӣ гардидани тартиботи мустамликавӣ, истисмори мустамликавӣ, канда шудани робитаҳои таърихӣ ва маънавию фарҳангии байни тоҷикони минтақа, истилои Русияи подшоҳӣ баъзе ҷанбаҳои мусбатро низ доро буд. Омӯзиш ва таҳқиқи илмӣ таърихи Осиёи Миёна, аз ҷумла таъриху фарҳанги халқи тоҷик ба нимаи дуюми асри XIX ва оғоз асри XX рост меояд, ки маҳз муҳаққиқон, шарқшиносон, муаррихон, мардумшиносон ва табиатшиносони рус бо осори гаронмояи худ дар сарғаҳи он қарор дошта, дар пажӯҳиши илмӣ ва муаррифии он дар шарқшиносии ҷаҳонӣ саҳми бузург ва мондагор гузоштаанд.

Ҳамин тавр интихоби мавзӯ дуруст буда, кӯшиши аввалине барои илман муайян ва асоснок кардани таърихи нимаи дуюми асри XIX ва ибтидои асри XX-и ҳудудҳои Тоҷикистон дар осори профессор О.Б.Боқиев маҳсуб мегардад.

Дар диссертатсияи Нуров Сухроб Рустамович муборизаҳои идеологӣ, ҷангҳои иттилоотӣ бархурдҳои сиёсӣ ва манфиатҳои иқтисодии ду абарқударти ҷаҳонӣ Британияи Кабир ва Ҳукумати Подшоҳии Руссия аз назари профессор О.Б. Боқиев мавриди баррасӣ қарор дода шудааст.

Дар таҳияи диссертатсия С.Р. Нуров объекти таҳқиқотро дуруст муайян намуда, онро дар осори илмӣ профессор О.Б. Боқиев, ки ба пажӯҳиши масоили мубрами таърихи нимаи дуюми асри XIX ва ибтидои асри XX-и халқи тоҷик, махсусан манотиқи Тоҷикистони муосир ва инъикоси он дар таърихшиносии тоинқилобии рус бахшида шудаанд, ба риштаи таҳқиқ қашидааст.

Предмети таҳқиқотро низ дуруст нишон дода, саҳми профессор О.Б. Боқиев дар омӯзиши вазъи сиёсӣ, сохтори маъмурию идорӣ, инъикоси аҳволи иқтисодӣ ва иҷтимоии минтақаҳои Тоҷикистони муосир дар таърихшиносии тоинқилобии рус ва ҳамзамон баррасӣ намудани концепсияи таърихшиносии ӯ баррасӣ намудааст.

Диссертатсия бар пояи беш аз 120 сарчашмаи бозғатимод, ки осори илмӣ-таҳқиқотӣ О.Б. Боқиев, ҳуҷҷатҳои коргузорӣ, ёддоштҳо ва қайдҳои шахсӣ, маводи бойгонӣ ва ғайраҳо дар бар мегирад, навишта шуда, муаллиф онҳоро шартан ба панҷ гурӯҳ ҷудо намудааст.

Диссертант тамоми талаботи таҳияи сарсухани диссертатсия аз қабili мушаххас намудани объект ва предмети таҳқиқот, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ, наwgониҳои илмӣ таҳқиқот, асосҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқот, аҳамияти назариявӣ ва илмӣ амалии таҳқиқ, саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи

илмиро риоя намуда, нуктаҳои ба Ҳимоя пешниҳодшавандаро дар ҳашт бахш пешниҳод намудааст. Дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ дар дақиқ будани маълумотҳо, истифодаи сарчашмаҳои расмӣ, кофӣ будани ҳаҷми маводи таҳқиқотӣ, коркарди натиҷаҳои таҳқиқот ва ҳаҷми интишорот, гузарондани таҳқиқи эътимодноки диссертатсионӣ ифода меёбад. Хулосаҳо ва пешниҳодҳои мушаххас дар асоси таҳлили илмӣ натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ ироа карда шудаанд.

Марҳилаи таҳқиқот низ дуруст нишон дода шуда, давраи иҷроиши таҳқиқоти диссертатсионӣ фарогири нимаи дувуми асри XIX ва ибтидои асри XX мебошад.

Чаҳорчӯбаи замони таҳқиқот солҳои ҳаёт ва фаъолияти илмиву педагогии профессор О.Б. Боқиев (1934–1999), рафти ташаккули шахсият, сифатҳои шахсӣ касбӣ, дидгоҳ ва мавқеи илмӣ ва марҳилаҳои асосии фаъолияти илмиву пажӯҳишии ӯро фаро мегирад.

Чаҳорчӯбаи ҷуғрофӣ таҳқиқот низ дар мисоли ҳудудҳои муосири Тоҷикистон дар асоси таҳлили осори профессор О.Б. Боқиев дуруст мушаххас гардидааст.

Аз рӯйи мавзӯи диссертатсия, муаллиф 4 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр намудааст, ки мазмунӣ асосии диссертатсияро инъикос карда метавонанд.

Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия ба талабот ҷавобгӯ буда, диссертатсия аз муқаддима, ду боб, панҷ зербоб, хулоса, рӯйхати сарчашмаҳо ва адабиёти истифодашуда иборат мебошад.

Боби авали рисола “Инъикоси вазъи сиёсӣ ва сохтори маъмурии минтақаҳои муосири Тоҷикистон дар нимаи дар нимаи дуюми асри XIX ва оғози асри XX дар таҳқиқоти профессор О.Б.Боқиев” номгузорӣ шуда, дар он масъалаҳои шарҳи ҳоли ва ё аҳволу осори профессор О.Б. Боқиев – ҳамчун муҳаққиқ ва таърихнигори варзида, вазъи сиёсӣ ва сохтори

худудию маъмурии манотиқи муосири Тоҷикистон дар нимаи дуввуми асри XIX ва ибтидои асри XX дар осори профессор О.Б. Боқиев ва бозтоби масъалаи забти ҳудудҳои Тоҷикистони шимолӣ ва Помир аз тарафи Русияи подшоҳӣ дар таҳқиқоти профессор О.Б. Боқиев мавриди баррасӣ ва хулосабарории амиқи илмӣ қарор дода шудааст.

Боби дуҷуми рисола “Таҳқиқи масоили мубрами ҳаёти иҷтимоӣ – иқтисодии нимаи дуҷуми асри XIX ва ибтидои асри XX-и ҳудудҳои Тоҷикистон дар осори О.Б.Боқиев” номгузорӣ шуда, дар ин боб диссертант вазъи ҳоҷагии деҳоти ҳудудҳои Тоҷикистон дар осори О.Б. Боқиев ва омӯзиши вазъи саноат, ҳунармандӣ ва муносибатҳои тиҷоратии манотиқи Тоҷикистонро ба риштаи таҳқиқ кашида, хулосабарориҳои мантикию илмии ҳешро пешниҳод намудааст.

Хулосаи диссертатсия низ ба талаботи таҳияи корҳои илмии номзадӣ ҷавобгӯ буда, муаллиф нисбати ҳар бобу зербоб хулосаҳои илмӣ-мантикии ҳешро пешниҳод намудааст.

Ҳамин тавр, диссертатсияи Нуров Сухроб Рустамович дар мавзӯи «Инъикоси таърихи нимаи дуҷуми асри XIX ва ибтидои асри XX-и ҳудудҳои Тоҷикистон дар осори профессор О.Б.Боқиев» ҷиҳати дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 07.00.09 – Таърихнигорӣ, маъхазшиносӣ ва методҳои таҳқиқоти таърихӣ қори баанҷомрасидаву мукамал буда, барои муҳокима ва дифоъи минбаъда пешниҳод мегардад.

Рохбари илмӣ,

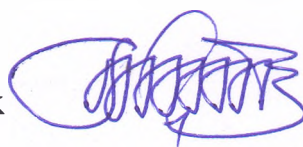
доктори илмҳои таърих

Имзои Т.М.Ғуломовро

тасдиқ менамоям:

Сардори Раёсати кадрҳо ва

корҳои махсуси ДМТ

Ғуломов Т.М.

Тавқиев Э.Ш.

25.01.25